

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՍՈՑԻԱԼ-ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱՐ, ԹԵ՛ ԼԻԲԵՐԱԼԻՉՄ

Ես չգիտեմ, թե ինչ ասել է պետութեան շահերը: Ես գիտեմ, թե որոնք են քաղաքացու եւ նրա ընտանիքի շահերը: Մարգարեթ Թեյլոր

ԼԻԻԴՄԻԼԱ ՄԱՐԳԱՐԵԹ (Սոցիալ-Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան Ատենայետ)

Ի սկզբանէ պէտք է փաստել, որ Հայաստանի «քաղաքական» համակարգի առանձնապատկերները մէկն էլ այն է, որ հասարակութեան մի ստուար, ես կ'ասէի՝ գերակշիռ յատուածն ուղղակի տեղեակ չէ պետական կառավարման համակարգի հիմնասիւն հանդիսացող գաղափարախօսութիւններին, եւ իր քաղաքական կողմնորոշումները մէջ որոշիչ է հանդիսանում անհատը՝ անկախ այն հանգամանքից՝ լիբերալ է նա, ազգայնական, թէ սոցիալ-դեմոկրատ: Իհարկէ, պէտք է ընդունել, որ այս երեւոյթն ունի իր օբիեկտիվ պատճառները, սակայն մի բան յստակ է. առանց գաղափարախօսութեան կառավարումը հանգեցնում է քառսի, ինչքան էլ որ անհատը ունի լաւ եւ բարի նպատակներ: Նրա նպատակներն այդպէս էլ մնում են անկատար ցանկութիւն, որովհետեւ քաղաքական գաղափարախօսութիւնն է, որ տալիս է ցանկութիւնների կատարման յստակ ուղեգիծը:

1988-1991-ի համազգային շարժումն ու դրան հետեւած այդքան բաղձալի անկախութիւնը բերեցին մի այնպիսի իրավիճակի, երբ հայոց նորանկախ պետութիւնն անցում կատարեց խորհրդային սոցիալիստական, բայց նաեւ տոտալիտար համակարգից դէպի կառավարման լիբերալ ձեւ: Ինչո՞ւ եմ յատուկ նշում սոցիալիստական, բայց տոտալիտար, որովհետեւ մեզնից շատերի մօտ կայ մի այնպիսի մտայնութիւն, որ սոցիալիզմը, իսկ աւելի ճիշդ՝ սոցիալ-դեմոկրատիան ոչ մի տարբերութիւն չունի 70 տարուայ կոմունիստական տոտալիտար համակարգից: Այս ինդիքն էլ առաջանում է նրանից, որ 17-ամեայ մեր պետականութեան օրօք այդպէս էլ հասարակութիւնը չտեսաւ կայացած «ձախ» գաղափարախօսութեան կրող քաղաքական ուժի, որն իր մօտեցումներն ու, չիրաւի, չքնադատող գաղափարախօսութիւնը կարողանար ըստ արժանուրէն մատուցել նրան: Սոցիալ-դեմոկրատիան սխալ ընկալողները, իսկ աւելի ճիշդ՝ այն ուղղակի չհասկացողները առաջ են քաշում մի փաստ, թէ իբր սոցիալ-դեմոկրատիան դէմ է շուկայական յարաբերութիւններին, թէ այն, ի վերջոյ, բերում է կառավարման տոտալիտար համակարգի: Այս յօդուածը ինդիք չունի հասարակու-

թեանը բացատրելու, թէ որն է իրական սոցիալ-դեմոկրատիան, քանզի դրա համար անգամ հատորները կարող էին չբաւականացնել, այլ ընդամենը ուզում է արձանագրել, թէ ինչ ունենք մենք այսօր 17 տարիների լիբերալ կառավարման արդիւնքում: Աւելին, վերջին 10 տարիները պէտք է անուանել կորսուած հնարաւորութիւնների ժամանակաշրջան: Կորսուած, որովհետեւ ապաշնորհ եւ բիզնեսմեն իշխանութիւններն ուղղակի արհամարհեցին բազմաթիւ հրաշալի եւ արդիւնաւէտ նախագծեր՝ մի դէպքում չհասկանալով դրանցից, մէկ այլ դէպքում էլ սեփական գրպանի շահերից անտեսելով դրանք: Քաւ լիցի, ես ինդիք չունեմ Ձեզ համոզելու, թէ լիբերալիզմը հակազգային կամ հակապետական գաղափարախօսութիւն է, ուղղակի, իսկապէս, տիտուր պատկեր է ստացում լիբերալների միահեծան կառավարման արդիւնքում:

Մեր գաղափարախօսութեան հիմքում ընկած է մարդը՝ իր թերութիւններով եւ առաւելութիւններով, անկատար կատարելութեամբ: Ի տարբերութիւն շատ այլ գաղափարախօսութիւնների, մեր դաւանանքի հիմքում ընկած չէ փողը, մենք չենք ընդունում այն որպէս գերակայ արժէք, մեզ համար փողը միջոց է՝ նպատակին հասնելու համար: Իսկ նպատակը հօր, սոցիալական արդարութիւն ունեցող եւ մարդու իրաւունքների պաշտպան ու ժողովրդավարութեան կղզի Հայաստանն է, որտեղ իւրաքանչիւր մարդ հպարտ կը լինի՝ մեր հայրենիքի քաղաքացի լինելու համար:

Եթէ անցնենք աւելի առարկայական եւ փաստացի ինդիքներին, կարող ենք արձանագրել հետեւեալը՝ որդրտ առ որդրտ.

1. Քաղաքացու սոցիալական պաշտպանութեան եւ սոցիալական արդարութեան հաստատման մեխանիզմներն ըստ մեզ՝ հնչակեաններին

Խորհրդային թէկուզ եւ տոտալիտար, բայց սեփական քաղաքացու սոցիալական պաշտպանութեան համար ապահովող համակարգից յետոյ նորանկախ Հայաստանի իրար յաջորդող կառավարութիւններն ու կառավարող կուսակցութիւնները մի դէպքում օբիեկտիւօրէն չկարողացան, միւս դէպքում էլ չցանկացան կամ ապաշնորհ գոնուեցին՝ պահելու վերոնշեալ սոցիալական պաշտպանութեան տարրերը: Ստեղծուած համակարգը

կարողանում է գերազանցապէս անել ընդամենը մէկ բան. հրաշալի պայմաններ է ստեղծում արտօնեալ օլիգարխների համար՝ աւելի հարստանալու, դէ իսկ աղքատների, կամ աւելի ճիշդ՝ աշխատաւորական զանգուածների համար՝ աւելի եւ աւելի հարստահարուելու ու աղքատանալու: Հեռուստատեսութեամբ օրը երկու անգամ գովազդուող գործարաններում եւ այլ ընկերութիւններում ուղղակիօրէն ոտնահարուած են աշխատաւորների իրաւունքները: Արհամարհելով աշխատանքային օրէնսդրքը՝ գործատուների մեծ մասը ստիպում է իր ենթակային աշխատել 8 ժամից աւելի: Շատ ժամանակ աշխատողները չունեն անգամ օրինական գրանցում, աշխատանքային գրքույկ, իսկ բոլոր այս ինդիքների բարձրաձայնման պարագայում ուղղակիօրէն դուրս են շարժուում իրենց աշխատատեղերից՝ առանց պատշաճ բացատրութիւն ստանալու: Իշխանութիւնները, այս ամէնի վրայ աչք փակելով, խամաճիկացրել են աշխատաւորի վերջին յոյսն ու պաշտպանը՝ արհմիութիւնները: Սրանք, աւանդաբար, աղմիւստուրացիայի ընդդիմախօսը լինելու փոխարէն սերտաձեւ են աղմիւստուրացիներին եւ զբաղուած են միայն իրենց համար փափուկ կեանք ապահովելով: Այս ամէնի հետ միասին, բազմաթիւ ոլորտներում հաստատուել է մենաշնորհ յատուկ «կայսեր մերձաւորների» համար: Անհրաժեշտ է օրէնքի ուժով վերջ տալ այս համատարած ամենաթողութեանը եւ ստեղծել նախադէպեր, երբ աշխատաւորը կամ աշխատանքային կոլեկտիւրը դատի կը տայ գործատուին՝ իրենց իրաւունքները կոպտօրէն խախտելու համար: Անհրաժեշտ է ստեղծել յստակ մեխանիզմներ, որոնք շնորհիւ աշխատաւորներն իրաւունք կունենան ստանալ արտօնութիւններ երկարամեայ աշխատանքի համար: Երբ մեր իշխանութիւնները խօսում են եւրոպական կենսամակարդակից, դրանով թերեւս հասկանում են եւրոպական գները: Այլապէս ինչպէ՞ս կարելի է հասկանալ այն աստղաբաշխական գումարները, որոնք այսօր առկայ են, ասենք, անշարժ գոյքի շուկայում: Եւրոպական եւ ամերիկեան լաւագոյն քաղաքներում անգամ, որտեղ ժողովրդի սոցիալական պաշտպանութեան ամենաբարձր մակարդակի վրայ է, չկան այնպիսի չիմար եւ արհեստածին գներ, ինչպիսիք Երեւանում են: Կատարենք մի պարզ եւ անմեղ հաշուարկ: Եթէ ընդունենք, որ մեր երկրում միջին աշխատավարձը 100 հազար դրամ է կամ 340 դոլար, իսկ ամենավատ բնակարանն արժէ մօտ 80 հազար դոլար կամ 24 միլիոն դրամ, ապա քաղաքացուն անհրաժեշտ է, ոչինչ չուտելու, չհագնուելու, չհանգստանալու դէպքում անգամ, աշխատել 240 ամիս կամ

20 տարի: Նման հնարաւորութիւն Հայաստանում ունեն միայն եւ միայն օլիգարխները, այն էլ՝ սովորական ժողովրդին հարստահարելու, կողոպտելու եւ խաբելու միջոցով: Սա յանցագործութիւն է սեփական ժողովրդի նկատմամբ, իսկ օր օրի, ժողովրդի վտարման հաշուին աւելացող էլիտար նորակառուցները միայն եւ միայն բերում են մեր առաջագիծ հասարակութեան անէծքն ու պարսաւանը: Այդ էլիտար անձուներութիւններն այն մեծ վիհի անխօս վկան են, որն առաջացել է շարքային քաղաքացիների եւ մի քանի «էլիտար» թալանչիների միջեւ:

2. Կրթական համակարգի քայքայումը մնեւրն ու այն առողջացնելու դեղատոմսը

Սոցիալական արդարութեան կարեւորագոյն բաղկացուցիչներից է կրթական համակարգը: Խորհրդային հօր կրթական համակարգից յետոյ մեր՝ մէկը միւսին յաջորդած կրթութեան նախարարների մեծ մասը ոչինչ չարեց՝ բացի սեփական ինդիքները լուծելուց: Այսպէս, վերջնականապէս քայքայուեց դպրոցը՝ կապը՝ առաջացնելով կրկնուսուցների ոչ լեզային ստիտուտը: Ուսուցիչների եւ դասախօսների աշխատավարձերը հասցրեցին ծիծաղելի աստիճանի՝ այս կերպ խրախուսելով նաեւ կոռուպցիայի մուտքը կրթական համակարգ: Մինչեւ այսօր ինձ ոչ ոք չի կարող համոզել, որ նախարարութեան կողմնակցութեամբ չի նույնիկները կամ կաշառակեր դատաւորներն ու ամենաթող ոստիկաններն իրաւունք ունեն աւելի շատ աշխատավարձ ստանալ, քան սերունդ կրթողը: Անգամ եթէ փորձում ես բաղդատել այս մասնագիտութիւնները, նորից եւ նորից հասկանում ես, որ դպրոցն ու բուն է, որ կերտում են աշակերտին եւ ուսանողին ու յանձնում Մեծ Կեանք: Որքան վատ է այդ կրթութիւնը, որքան նիւթականացու եւ կոռուպցիոնալ, այնքան մեծանում են այն ռիսկերը, որ ապագայում աշակերտներն ու ուսանողները կարող են դառնալ յանցագործ եւ կաշառակեր չինովնիկ: Այսօր մեր բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւնները կրթութեան տաճարից վերածուել են առեւտրական ձեռնարկութիւնների: Սկսած ընդունելութեան քննութիւններից մինչեւ ասպիրանտուրա՝ կոռուպցիայի մակարդակը չափից աւելի բարձր է: Կրթական համակարգում բացակայում են այնպիսի կարգաւորող ինստիտուտներ, որոնք եւ կ'որոշեն, թէ որքան մասնագէտի կարիք ունի Հայաստանը այս կամ այն բնագաւառում: Աստղաբաշխական գումարների հասնող վարձավճարներով եւ ծիծաղ առաջացնող թոշակներով բուհը միայն մէկ ինդիք

Շարք էջ 19

Advertisement for JANSEZIAN LAW FIRM, PC. Text: 'If you're facing overwhelming debts, bankruptcy laws may eliminate all your debts permanently!' Address: 225 South Lake Avenue, Third Floor, Pasadena, California 91101. Call Now for a FREE Consultation: 626-432-7209. Includes a photo of Nazareth V. Jansezian, Esq.